

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Jonstoni Historia Naturalis

Ioannis Ionstoni|| Theatrvm|| Vniversale Omnivm|| Animalivm||
Qvadrpedvm

Jonston, Jan

Heilbrunna, MDCCLV.

VD18 90528808

Caput XIX. De Echino terrestri.

urn:nbn:de:gbv:45:1-10966

coniuncti proximae venae cavae pu-
 fillo, sive spatio emulgentium. IV.
Fel pro corpore maiusculum, cum
 conspicuis cholidochis. V. *Ventri-*
culi ianitor linea quadam transversa,
 veluti ligatus atque distinctus. VI.
 Vasa ferentia suffulta, si recte me-
 mini, ureteris. VII. Larynx, qua-
 lis in testudine terrestri, mutum e-
 nim animal. VIII. Observata in *in-*
terna aure duo, malleolus et incus,
 mire perpusilli, os inter medium
 duobus aurium ossibus egregie pumi-
 cosum. IX. Processus inferioris *ma-*
xillae utriusque tres. X. Vera equi-
 dem sunt, quae scribit Plinius de *o-*
culis talpae. Visuntur enim ipsi in
 suo loco nigri toti, contesti cute
 pusilli, quale est semen Pysyllii, nul-
 li ipsis inserti nervi optici, quantum
 mihi advertere licuit, nec satis scio,
 num fungi videndi munere possint,
 non eam solam ob causam, quod te-
 cti corio sunt, verum quod multa eis
 adhuc desint, quae necessaria sunt.
 Omnino autem existimarim, vestigia
 haec esse oculorum potius, quam
 oculos vere, in quibus ludere volu-
 isse naturam adpareat atque ostende-
 re, non deesse sibi facultatem oculi
 fingendi, quando velit, aut verius
 fortasse fingimus haec ipsi. Rur-
 sus et in alia talpa Anno MDCXVII.
 observata haec. *Panniculus carno-*
sus totus et mire commissus cuti.
 Cerebrum pro ratione magnum et
 bene distinctum et exornatum. Au-
 riculae non sunt externae, interna
 penitus abdita, cuius ossicula tria
 supra modum perpusilla, intestina
 funiculi simplicissimi modo exilia.
 In Thessalia adeo humus talpis fami-
 liaris, ut suffossam ab iis ibi oppi-

dum quidam prodiderint. In Or-
 chomeno agro, prodente Aristote. Plin. H. N.
 le, frequentissimae vagantur. At in 1. 8 c. 28.
 Lebaica nullae sunt, nec illatae ef-
 fodiunt, forte propter soli duritiem. *Cibus.*
 Lumbricis praecipue vescuntur, i-
 deo stercoretis et sterquilinijs gau-
 dent. Absumunt et omne aliud
 vermium genus eoque deficiente,
 terram comedunt. Vis radices her-
 barum et frugum, bufones etiam in-
 festare. Ex terra pluvijs madida et
 putrescente, ut plurimum generan-
 tur. Nec per horae spatium supra
 terram vivere posse dixit Albertus,
 sed falso. Visum quidem habent he-
 betem, sed auditum excellentem.
 Invenit in medicina et alijs usum.
Dens a viva evulsus dentium dolores
 sedare creditur. Pilullae ex ea cum
 melle subactae et devoratae strumas
 absument. *Caput* incisum et cum
 terra a talpis eruta tusum inque
 pyxide stannea in pastillos digestum,
 contra omnes colli dolores exhibe-
 tur. *Sanguis* pilos restituit et ad
 paronychias commendatur. *Adeps*
 ad capillorum augmentum suppri-
 mendum conducit. Marinellus in
 hoc casu unguenta, quae ex pingue-
 dine talpae et vespertilionis compo-
 nuntur, praescribit. Cinis in sanan-
 dis fistulis chirurgis inservit. Mizal-
 dus periclitaturus, an aeger mori-
 turus sit, necne, chelidonium cum
 talpae corde pulvino aegrotantis
 supponit. Cantaturum, aut clara
 voce vociferaturum credit, si con-
 valescet, fleturum, sin minus. A-
 qua, in qua talpa maduit et pilos
 deposuit, pili restituuntur. Expel-
 libus pileolos confici memo-
 rat Agricola.

CAPUT XIX.

De Echino terrestri.

Ambrosin. de Digit. Vivip. 1. 2. c. 37. Nomen.
 Echinus non ab aculeorum hir-
 sutie, sed potius από τῆν μη δυνά-
 σθαι ἔχεισθαι διὰ τὰς ἀκανθὰς, ὁ ἐστὶν ὁ
 ἀκράτητος, quod ob aculeos teneri non
 possit, nomen sortitus est. Galenus A-
 canthionem terrestrem vocat, Sui-
 das ἀκανθοχοίρον, porcum spinis hor-

rentem, γύλιον et χοιρογυλίον, He-
 sychius ἀκανθώιδον, propter dor-
 sum spinis refertum, Lycophron
 ab insigni vasamento Nauplium
 nuncupavit, quod nomen Latini
 Echino marino tribuunt. Qui-
 dam cum Plinio Hericem, He-
 ricium,

ricium et Herinaceum proferrunt, nec male. Ab horrore enim, vel etiam ab haerendo, quod fructus eius spinis adhaereant, hoc animal dictum esse videtur. Est bellua, ut Hermolaus breviter descripsit, cuniculi magnitudine, aculeis vallata praeterquam in ore, et pedibus parte inferiori, quam rara lanugo tantum operit. Observata in illo.

Musculi conglobatores totius corporis. *Intestina* aequae crassitudinis, immo verius tenuitatis quam longissimae, sine caeci aut alterius distinctione, in summa, qualia muri. Quin paria istorum stercora, pares testiculi, qui proximi peni, hic longissimus exortus in viam caudae compressus semen emisit, mucii flavioris imagine. Septipinne *iecur*. Peni adstitit carunculae quaedam subalbidae, racemosae, in pinnulas distinctae rupis praeruptae modo, quas pulmonis fibris quadantenus adsimulare possis. *Testes* intus latent, et lumbis affiguntur. *Ossa* quaedam rotunda, quaedam planiora, acuta alia, alia obtusa conspiciuntur. Ubique locorum reperuntur, Cretam si excipias, si Plinio credendum. Ad annum abs-

que cibo durare posse, scripsit Aristoteles. Pomis vero et uvis ut plurimum victitat, quae decussa et spinis infixae ad latibulum desert. Lac etiam et vinum in aedibus potare animadversum. *Inimicitias* gerit cum urso, lupo, vulpe, vipera, et potamogeto herba. In orbem colligi, et quasi mortuum iacere, simul atque vel canum latratum sensit, vel ferarum odorem, vel venatorum accessum, cubilia ad Aquilonis et Austri vicissitudinem commutare, et si domi alatur, pro ventorum flatu modo ad hunc, modo ad illum parietem accedere, ut Aristoteles reliquit. Dum capitur, urinam, cuius contactu spinae dorso decidunt, emittere; humano denique ritu congregi, ad naturam ipsius spectat. Venit apud quosdam suillus erinaceus in cibum: sed nisi

Flin. H.N. l. 9. c. 12.

Cibus.

Aelian. H.

A. l. 16. c.

69.

Aristot. H.

A. l. 9. c. 6.

Ufus.

bene apparetur, stranguriam adfert. Ideo unico ictu mastrandum, et vas urinae expurgandum quidam censuere. Mense Augusto ob pabuli copiam sunt pinguiore. Durantes cum multis aromatibus in artocreate coquit, Gesnerus in aceto et vino fervescit, deinde lardo et caryophyllis distinctam, in veru torret. In medicina multum adfert emolumenti. *Hepar* renum vitii miro est auxilio. *Felle* contactae verrucae siccantur. *Lien* assatus et pulverizatus efficacissimo est lienosis remedio. *Caro* ad prohibendum abortum praescribitur. Eadem, unico ictu mastrati stranguria laboranti commode suspenditur. Exsuccata plica laborantibus exhibetur. *Adipe* in autumnis capti Poloni in eodem morbo utuntur. Idem in lithiasi insignem habet praerogativam. *Sanguinis* haud spernendus est in lapide vesicae, renum et ardore urinae usus. *Cinis combusti* cum adipe urino capillis decorem restituit. Eodem ad praecavendum abortum cum oleo pro unguine multi utuntur. Adhibetur idem in renum doloribus aqua intercute et aliis. *Fimus* recens cum sandaracho, aceto et pice liquida, fluxum capillorum cohibet. *Corium* cum spinis olim ad extergenda vestimenta adhibebatur. *Distingui-* tur in suillum, qui rostrum sui simile habet, et *caninum*, qui canis. Ex eodem insignis foetor exhalat. In Brasilia, ut Iesuita quidam apud Maiolum habet, animal Echino simile vagatur, cuius fetae praelongae coloris pallidi et in summitate nigrae, valde aculeatae erant. Mirum in illis natura recondidit. Cuiuscunque enim cuspis eius admovetur, etiam ab animante revulsa, illam, et praecipue carnem penetrat, experimentoque compertum est, huiusmodi aculeum, unius noctis intervallo crassissimo corio admotum, illud perinde ac esset manu hominis impulsam, penetrasse.

CA-

Ambr
de Dig
nat. Vi
l. 2. c
Nomen

Deser

*Differen-
tiae.*

Locus,

Cibus.
Agric
de Ani
subter
neis.

De Hystrice.

Erinaceorum generi adscribit Hy-
stricem, Plinius, Aelianus et
Oppianus. Graecis ὑστρίξ ὑστρίκος, et
ὕστριξ ὑστρίκος nuncupatur, a ὕστριξ et
ὕς sine dubio. Plinius foeminino
genere effert, masculino Oppianus.
Quidam sub muris Africani Plauto
venire crediderunt, quod frequens
in Africa esse perhibeatur. Isidorus
a frigidore, quem aculei in motu ani-
malis excitant, deducit et sine
aspiratione scribit. Claudianus eum
ita descripsit:

os longius illi
Adsimilat porcum, mentitae
cornua fetae
Summa fronte rigent, oculis
ruber igneus ardor,
Parva sub hirsuto catuli vesti-
gia dorso.

At si Agricolae attendimus, habet
Hystrix os leporino simile, *dentes*
quatuor longos, duo in superiore,
totidem in inferiore parte, *aves*
humanis similes, *pedes* anteriores
pedibus taxi, posteriores ursi adsi-
mulantur. *Dorso* et lateribus spinae
bicolores, partim albae, partim ni-
grae insunt, et aliquando ad duo-
rum vel trium palmorum longitudi-
nem accedunt, quas animal, ut
pavo caudam erigere potest. In-
gressurus in cavernam, erectas di-
mittit. Solinus in Aethiopia fre-
quentissimos vagari scribit, quam-
vis in tota Africa et India invenian-
tur. Habentur et in Italia, sed in
Gallia raras. In Galaecia reperiri,
Compostellani peregrinatores te-
stantur, qui eorum aculeos in pi-
leis deferunt. In dumetis autem et
vepribus latent. *Vivunt* pomis,
rapis, pyris, pastinacis, et pane
comminuto, bibunt aquam, sed

vino mixtam avidissime. Aculeos *Natura.*
tensa cute in hostem eiaculari, un-
de forte sagittandi ars, et nomen
ἀκανθόβλησ, destinato ictu ferire;
noctu magis, quam interdiu ad pa-
scua progredi; hieme in cavernis
latere tot dies, quot ursi in ute-
ro gerere, a natura obtinuit. Nec
huic gula pepercit. Commendatur
enim in epularum magnificentia.
Apparatum vide apud Ambrosinum
ex Scapio. In Medicina videtur iis-
dem affectibus conducere, quibus
erinaceus. Mulieres ad discrimi-
nandos capillos aculeis eorum po-
tius, quam acubus utuntur. Pli-
nius ex iisdem dentiscalpia ad ro-
borandos dentes conficit. Circa
differentias nihil fere occurrit. Qui-
dam in marinum et terrestrem di-
stinguunt, et dentalium pro marini
aculeis venditant, sed nimis auda-
cter. Nemo enim auctorum marini
meminit. Referrī huc potest in-
certae naturae animal, quod Car-
danus Anno MDL. Papias vidit.
Magnitudine erat vulpis, rictu le-
porino, dentibus prominentibus ad
instar sciuri, oculis nigris et serpen-
tinis, coma hircinae barbae simil-
lima, quae a capite ad collum fe-
rebatur, cum pedibus anterioribus
taxi, posterioribus ursi, auribus
in figura humanis, cum spinis fere
centum more hystricis, quarum
quaedam in apice curvabantur, a-
liquin immobiles, et in motu ani-
malis strepitum edentes. Cauda
animalis erat anserina, cuius plu-
mae paullatim in spinas degenera-
bant. Vox subobscura et rauca,
quasi latrantis canis, canesque odio
prosequebatur. Forte ex hystri-
ce aliaque bestia natum
erat.

Ambrosin.
de Digi-
tat. Vivip.
l. 2. c. 38.
Nomen.

Descriptio

Differen-
tiae.

Locus.

Cibus.
Agricola
de Anim.
subterra-
neis.